

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФАКУЛТЕТ БЕЗБЕДНОСТИ

ЦИВИЛНО-ВОЈНА САРАДЊА: ИЗМЕЂУ ДВЕ МИСИЈЕ
ВОЈСКЕ СРБИЈЕ

- ДИПЛОМСКИ РАД -

Ментор:
Проф. др Зоран Јефтић

Студент:
Владан Петровић 340/19

Београд, 2024.

САДРЖАЈ

УВОД.....	4
1. Појмовно одређење цивилно-војне сарадње	6
<i>1.1. Различита гледишта на цивилно-војну сарадњу .....</i>	<i>7</i>
<i>1.2. Цивилно-војна сарадња Војске Србије.....</i>	<i>10</i>
2. Мировне операције	15
<i>2.1. Мировне мисије и Војска Србије.....</i>	<i>15</i>
3. Цивилно-војна сарадња Војске Србије у мултинационалној операцији УН у Либану	20
4. Цивилно-војна сарадња током поплава у Србији 2014. године	24
ЛИТЕРАТУРА.....	33

УВОД

Цивилно-војна сарадња представља кључан елемент који омогућава усклађеност војних снага и цивилних структура. Често се везује за мировне операције и има значајну улогу у осигуравању успеха мисија.

Иако су у литератури појмови попут цивилно-војне сарадње и мировних операција већ познати, постоји потреба за појашњењем, дефинисањем и разумевањем истих. У првом делу овог дипломског рада фокус ће бити на појмовном одређењу цивилно-војне сарадње. Затим ће се разматрати како међународне организације, попут Организације Северноатлантског споразума (у наставку НАТО), Европске уније (у наставку ЕУ) и Уједињених нација (у наставку УН), и министарства одбране појединих држава гледају на цивилно-војну сарадњу. Такође ће бити указано и на значај који цивилно-војне сарадња има у оквиру Војске Србије.

Након дефинисања цивилно-војне сарадње, у наставку рада фокус ће бити на мировним операцијама, с обзиром на то да је цивилно-војна сарадња све више присутна у мировним операцијама. Како би се на најбољи начин приказало како цивилно-војна сарадња изгледа у мировним операцијама, у овом делу рада је укратко дато појмовно одређење и класификација мировних операција. Такође, разграничиће се и објаснити мисије Војске Србије.

Најзад ће се обрадити две студије случаја, односно цивилно-војна сарадња Војске Србије кроз другу и трећу мисију Војске Србије. Ради се о учешћу Војске Србије у мултинационалној операцији УН у Либану (у наставку рада UNIFIL), а са друге стране учешће Војске Србије током поплава које су задесиле Републику Србију 2014. године.

Овај рад тежи да се кроз две претходно поменуте студије случаја укаже на значај који цивилно-војна сарадња има у оквиру Војске Србије. Упркос томе што се цивилно-војна сарадња испољава кроз две мисије Војске Србије, циљ овог рада је да се укаже да се доказује на значајну улогу коју баш из тог разлога Војска Србије има

у изградњи и очувању мира и безбедности заједница на локалном, националном, регионалном и глобалном нивоу.

1. Појмовно одређење цивилно-војне сарадње

На самом почетку је важно указати на порекло термина цивилно-војне сарадње. Наиме, реч цивил потиче од латинске речи *civilis* што значи грађански. Сам термин цивил означава грађанство; грађански сталеж, односно грађанску ношњу; ићи у цивилу, ићи у грађанском оделу. Према „Војној енциклопедији“ појам цивил би означавао грађанско лице; грађански сталеж, грађанско занимање; односно грађанско одело (Јефтић и Лаловић, 2011). Дакле, појам цивил је у супротности у односу на појам војник.

Према Вујаклији, појам војник би подразумевао војнички сталеж; војничку ношњу или ићи у војничком оделу; према „Војној енциклопедији“ војник се односи на рат, војне потебе, војску и службу у војсци (Јефић и Лаловић, 2011).

Сарадња представља кооперацију, односно облик заједничког рада у истим или повезаним процесима производње и по плану. Кооперирати значи сарађивати, суделовати или фигуративно доприносити. Дакле, чак и порекло термина и њихова разлика јасно наглашава основне елементе и сложеност односа између цивилних и војних структура у контексту цивилно-војне сарадње.

Војна и цивилна делатност подразумевају међусобни однос како би се постигао одређени циљ. Анализирањем термина синтагме цивилно-војна сарадња, може се дефинисати иста. Дакле, како то Јефтић и Лаловић наводе, цивилно-војна сарадња може да се одреди као „координирана заједничка активност цивилних и војних актера ради пружања подршке у реализацији војне мисије“ (Јефтић и Лаловић, 2011:15). Она се најчешће помиње у оквиру мировних операција, тако да се може дати и шире значење. Стога Јефтић и Лаловић даље наводе да у ширем смислу „цивилно-војна сарадња представља координацију и сарадњу, ради пружања подршке у мисији, између команданта и цивилних актера, укључујући домаће становништво и локалне надлежне органе, као и међународне, домаће и невладине организације и агенције“ (Јефтић и Лаловић, 2011:15).

Дакле, суштина цивилно-војне сарадње је у успостављању контакта између цивилних и војних представника на одређеном простору, како би се активностима заједнички допринело достизању заједничких интереса. Данас се цивилно-војна сарадња највише практикује у мултинационалним мировним операцијама, како ће бити приказано у наредним деловима рада.

1.1. Различита гледишта на цивилно-војну сарадњу

Различитост претњи са којима се свет суочава утицале су на развој цивилно-војне сарадње и на ширење сфере деловања држава и међународних организација у мултинационалним операцијама. Међутим, како је цивилно-војна сарадња највише присутна у мултинационалним операцијама које спроводе међународне организације, прво ће бити размотрена њихова одређења овог појма.

УН има уопштеније гледиште на цивилно-војну сарадњу у односу на НАТО и ЕУ и изражен цивилни односно не-војни карактер. Тако УН цивилно-војну сарадњу виде као: „Неопходан дијалог и интеракцију између цивилних и војних актера у хуманитарним кризама ради заштите и промовисања хуманитарних принципа, избегавања такмичења, минимизирања недоследности и (кад то одговара) извршења заједничких циљева.“ УН увек као оперативни задатак имају пружање хуманитарне помоћи уз побољшање ситуације у којој се налазе цивили и ангажовање војне силе само онда кад не постоји ниједна друга алтернатива (Јефтић, Младеновић и Роквић, 2014:119). Канцеларија УН за координацију хуманитарних послова истиче значај цивилно-војне сарадње као: „Односе интеракције, заједничке подршке, здруженог планирања и сталне размене потребних информација на свим нивоима између структура војних снага и хуманитарних организација и агенција у операцији према истим циљевима у одговору на хуманитарне тешкоће“ (UNDPKO, 2001:11, цитирано у Јефтић, Младеновић и Роквић, 2014:120).

НАТО означава цивилно-војну сарадњу као војну заједничку функцију која интегрише разумевање цивилних фактора оперативног окружења и која омогућава, олакшава и спроводи цивилно-војну интеракцију за подршку остваривања мисија и војно-стратешких циљева у мирнодопским, кризним и конфликтним условима.¹ Према ЕУ, цивилно-војна сарадња представља координацију и кооперацију на свим нивоима између војних компоненти војних операција које предводи ЕУ и цивилних актера ван ЕУ, укључујући локално становништво и власт, међународне, државне и невладине организације и институције, у циљу подршке остварењу војне мисије.²

НАТО и ЕУ дају примат на сарадњу команданта, односно његових органа са цивилним структурама. Командант је тај који доноси коначну одлуку о томе које ће се врсте сарадње и у ком обиму реализовати. Реализоваће се само оне активности које му пружају највеће предности и подржавају војне мисије (Јефтић, Младеновић и Роквић, 2014:119). Цивилно-војна сарадња има значајну улогу како у НАТО-у тако и у ЕУ, јер се јавља као посредник између борбених страна и цивилних структура друштва.

Из претходно наведеног је јасно да различита схватања цивилно-војне сарадње од стране УН, НАТО и ЕУ указују на различите приоритете и улоге ових организација у мултинационалним операцијама, при чему је дефиниција УН фокусирана на хуманитарну помоћ и минимално коришћење војне силе, док НАТО и ЕУ дају предност оперативној координацији и подржавању војних мисија.

Теоријски се цивилно-војна сарадња највише развила у земљама које имају значајно учешће у мировним операцијама, односно у САД, Канади, Турској, Шведској и Великој Британији. Министарство одбране Сједињених Америчких Држава цивилно-војну сарадњу дефинише као: „Активности команданта да успостави,

---

¹ Цивилно-војна сарадња у НАТО-у, преузето дана 05.06.2024. са веб сајта: <https://www.cimic-coe.org/news/definition-CIMIC-CMI/>

² Цивилно-војна сарадња у ЕУ, преузето дана 05.06.2024. са веб сајта: https://www.eeas.europa.eu/eutm-mozambique/civil-military-interaction-civil-military-cooperation-eutm-moz_en?s=4411

одржи, утиче или искористи односе између војних снага и цивилних власти да би олакшао војне операције и ојачао оперативне циљеве" (Polick и Sean, цитирани у Јефтић, Младеновић и Роквић, 2014:120) . Министарство одбране Канаде цивилно-војну сарадњу види као: „СИМС подржава односе између Војске Канаде и других учесника у зони операције и укључује мере планиране ради укључивања кооперације и координације између канадских трупа и других учесника" (Longhurst, цитирано у Јефтић, Младеновић и Роквић, 2014:121). Дакле, може се приметити да се гледишта министарстава одбране САД-а и Канаде фокусирају на цивилно-војну сарадњу као војну функцију.

Турска је, са друге стране, развила модел цивилно-војне сарадње који укључује активности представника војних и цивилних структура за време мира, катастрофа, криза и рата. Организационе и институционалне активности цивилно-војне сарадње у Турској се протежу од највиших до најнижих нивоа командовања (Јефтић, Младеновић и Роквић, 2014:121). Шведска даје значајан допринос мировним операцијама, а министарство одбране Шведске је развило концепт цивилно-војне сарадње и не везује је само за мировне операције, већ и за стање мира, рата и кризних ситуација. Тако министарство одбране Шведске цивилно-војну сарадњу означава као: „У миру, кризама или рату, све мере предузете између војног команданта и националних власти, цивилних и војних, заинтересованих за односе између војних снага, националне владе и цивилног становништва у зони где су развијене војне снаге" (Weezel, цитирано у Јефтић, Младеновић и Роквић, 2014:121). Министарство одбране Велике Британије у Заједничкој доктрини цивилно-војне сарадње дефинише је као: „Процес помоћу кога се успостављају односи између војног и цивилног сектора са циљем омогућавања већег учешћа војног доприноса у достизању УК и/или међународних циљева" (Joint Doctrine Publication, цитирано у Јефтић, Младеновић и Роквић, 2014:120).

Без обзира на коју земљу се односи, цивилно-војна сарадња обухвата све активности координације и сарадње војске и цивила на терену ради пружања подршке мисији

и задацима које извршава војна јединица. Смисао цивилно војне сарадње је у успостављању веза војних и цивилних представника, на одређеном нивоу и простору, како би се обострано подржаним активностима допринело достизању пре свега војних, али и заједничких интереса (Јефтић, Младеновић и Роквић, 2014:121).

1.2. Цивилно-војна сарадња Војске Србије

У Војсци Србије цивилно-војна сарадња се може одредити појмовно као координација и сарадња између војних снага и чинилаца оперативног окружења којом се на одређеном простору и планираним ресурсима у одређеном времену доприноси извршењу војне мисије у миру, ванредном и ратном стању. Под чиниоцима оперативног окружења подразумева се локално становништво, органи и организације локалне власти, привредни субјекти, интернационалне, владине и невладине организације и агенције (Јефтић и Лаловић, 2011:208). Војска Србије је дефинисала функцију цивилно-војне сарадње ради примене у све три мисије, које су дефинисане Стратегијом одбране Републике Србије.³ Дакле, функција се не односи само на активности током учешћа у изградњи и очивању мира у региону и свету, већ и на активности цивилно-војне сарадње у служби одбране државе од оружаног угрожавања споља, као и на активности подршке цивилним властима у супротстављању претњама безбедности. Потреба је Војске Србије да буде у контакту са цивилним актерима, од дела одбрамбених припрема до помоћи цивилним органима власти у случајевима природних катастрофа, техничко-технолошких несрећа и припрема и учешће у мировним операцијама. Цивилно-војна сарадња се остварује реализацијом њених основних садржаја: успостављањем и одржањем цивилно-војне везе, подршком у командовању и подршком у оперативном окружењу.⁴ Дакле, у Војсци Србије, цивилно-војна сарадња је кључна

---

³ Цивилно-војна сарадња у Војсци Србије, преузето дана 05.06.2024. са веб сајта: https://www.vs.rs/sr_lat/clanak/22C3C5F905EB11E5ABAB00163E135070/civilno-vojna-saradnja-u-vojsci-srbije

⁴ Цивилно – војна сарадња у Војсци Србије, преузето дана 05.06.2024. са веб сајта: https://www.vs.rs/sr_cyr/clanak/22C3C5F905EB11E5ABAB00163E135070/civilno-vojna-saradnja-u-vojsci-srbije

за успешно извршавање мисија војске у различитим стањима, укључујући мирнодопске услове, ванредне ситуације и ратне околности, кроз координацију са локалним становништвом, властима и разним организацијама. У погледу на дефинисање цивилно-војне сарадње у другим државама, може се рећи да у оквиру Војске Србије, цивилно-војна сарадња обухвата широк спектар активности који се протеже од подршке у командовању до помоћи цивилним властима у случају природних катастрофа и других ванредних ситуација.

У неким регионима Републике Србије општи услови за боравак војних јединица нису на оптималном нивоу, тако да је важно што се на стратегијском, оперативном и тактичком нивоу организовања Војске Србије налази орган за цивилно-војну сарадњу који треба непосредно да допринесе успеху мисије путем: 1. саветовања команданта о његовим обавезама у погледу утицаја војних операција на цивилну популацију; 2. саветовања команданта о правилима ангажовања према цивилима у подручју операција; 3. сагледавања могућности подршке цивилној заштити и њеним пројектима за пружање помоћи у кризним ситуацијама; 4. формирања и управљања Канцеларијом (Центром) за цивилно-војну сарадњу, чиме ће се остварити веза и координација с цивилним организацијама, властима и становништвом у зону одговорности јединице; 5. сагледавања капацитета територије зоне одговорности јединице, залиха и других материјалних ресурса ради подршке војним операцијама (Јефтић и Лаловић, 2011:209-210). Може се рећи да баш због недовољно оптималних услова за Војску, органи цивилно-војне сарадње имају важну, али и сложену улогу у Војсци Србије у обезбеђивању координације и подршке између војних и цивилних структура у таквим регионима.

Цивилно-војна сарадња у Војсци Србије је базирана на Доктрини цивилно-војне сарадње и Правилу цивилно-војне сарадње. Задатак органа за цивилно-војну сарадњу је да упозна команданта са свим политичким, друштвеним, економским, хуманитарним, верским и културним факторима средине у којој се спроводи или

ће се спроводити војна операција. Пракса је да органи цивилно-војне сарадње о територији функционалне надлежности достављају податке путем успостављеног процеса извештавања, по елементима процене цивилно-војне сарадње. Органи цивилно-војне сарадње са тактичког нивоа седмично достављају извештај по елементима цивилно-војне сарадње органу на оперативном нивоу који сваких 15 дана шаље обједињен извештај Одељењу за цивилно-војну сарадњу (Ј-9). Ј-9 анализира и враћа повратни извештај. У повратном извештају се сагледава квалитет и квантитет рада појединих органа, такође, извештај добијају све управе Генералштаба Војске Србије, а команданти су тако у прилици да упореде учинак својих органа цивилно-војне сарадње у односу на друге органе. Дакле, прецизна организација и извештавање на свим нивоима осигуравају да се команданти могу ослонити на тачне и благовремене информације за доношење одлука, што директно доприноси успеху војних мисија.

Када се ради о Одељењу за цивилно-војну сарадњу (Ј-9), оно представља организациону јединицу Генералштаба Војске Србије која је носилац послова цивилно-војне сарадње. Задаци Одељења за цивилно-војну сарадњу јесу:

- 1) Планирање цивилно-војне сарадње у текућим операцијама Војске Србије и дугорочном плану одбране Републике Србије;
- 2) Израда предлога за програме и планове финансирања цивилно-војне сарадње;
- 3) Израда доктринарних докумената из области цивилно-војне сарадње;
- 4) Предлагање, планирање и израда правила ангажовања Војске Србије у области цивилно-војне сарадње;
- 5) Обука из области цивилно-војне сарадње;
- 6) Ажурирање и одржавање базе података о стању окружења у којем јединице Војске Србије изводе или ће их изводити.⁵

---

⁵ Одељење за цивилно-војну сарадњу, прузето дана 10.05.2024. са званичног веб сајта Војске Србије https://www.vs.rs/sr_cyr/jedinice/vojska-srbije/generalstab/odeljenje-za-civilno-vojnu-saradnju-j9

Вишегодишње присуство припадника Војске Србије на положајима у копненој зони безбедности, мултиетничка и мултинационална заступљеност становништа, присуство невладиних и владиних, међународних и државних организација, присуство KFOR-a (Kosovo Force), било је фактор за пројекат Канцеларије за цивилно-војну сарадњу и то је створило реалне услове за рад органа цивилно-војне сарадње. Уз помоћ влада Норвешке и Холандије, 12. јула 2007. је са радом отпочела Канцеларија за цивилно-војну сарадњу у 4. бригади Копнене војске у Врању. Канцеларија је постала главно место сарадње, координације, разговора и размене информација са цивилима, што је допринело да однос између цивилног сектора и војске буде приснији и да се изгради међусобно поверење. Такозвана Канцеларија за цивилно-војну сарадњу на „отвореном“ је формирана 9. септембра 2008. у Краљеву. Она је модел центра за цивилно-војну сарадњу који се налази ван касарне. Начелно, такви су CIMIC центри (Civil-military cooperation) које савремене војске формирају при мисијама у мултинационалним операцијама. Канцеларије за цивилно-војну сарадњу дају веома добре резултате у примени функције цивилно-војне сарадње.⁶

Оснивање Канцеларије за цивилно-војну сарадњу у је значајно јер показује посвећеност Војске Србије у јачању односа са цивилним структурама, што је посебно важно у мултиетничким и мултинационалним срединама, за време природних непогода или током учешћа припадника наше војске у мултинационалним операцијама. Постојање ових Канцеларија побољшава међусобно поверење и сарадњу и обезбеђује бољу координацију и ефикасност у извршавању војних мисија, што је заправо и главни циљ цивилно-војне сарадње.

Цивилно-војна сарадња Војске Србије је организована на три нивоа: стратегијском (ниво ГШ ВС), оперативном (ниво команди КоВ, ВиПВО и К-де за обуку) и тактичком (бригада-база-центар-флотила). Функција цивилно-војне сарадње је

---

⁶ Цивилно-војна сарадња у Војсци Србије, преузето дана 10.05.2024. са званичног веб сајта Војске Србије https://www.vs.rs/sr_lat/clanak/22C3C5F905EB11E5ABAB00163E135070/civilno-vojna-saradnja-u-vojsci-srbije

важан и неопходан ресурс који Војска Србије треба да поседује, у складу са потребом дефинисања улоге Војске у друштву и достигања стандарда у организацији и раду оружаних снага развијених земаља света. Активносима цивилно-војне сарадње се повећава укупна ефикасност Војске, а дугорочна сврха јесте помоћ у стварању услова за постизање трајног решења за евенталну или постојећу кризу (Јефтић, Младеновић и Роквић, 2014:125)

2. Мировне операције

Ради пружања бољег увида у учешће Војске Србије у мултинационалним операцијама и ради приказивања значаја који цивилно-војна сарадња има у истим, прво ћемо се укратко осврнути на сам појам мултинационалних, односно мировних операција.

Мировне операције су један од најзначајнијих инструмената УН за одржање међународног мира и безбедности. УН нису једини актер који спроводи мировне операције (спроводе је ЕУ, НАТО и друге организације), али се сматрају највећим „провајдером“ мировних операција. Као инструмент УН, мировне операције су се појавиле и развијале како се мењало безбедносно окружење, тако и потребе УН да делују у складу са циљем и сврхе свог постојања. Као инструмент, мировне операције нису ни предвиђене ни дефинисане Повељом УН. У начелима која су садржана у Повељи УН се наводи: *„одржање међународног мира и безбедности и у ту сврху: предузимање ефикасних колективних мера ради спречавања и отклањања претњи миру и сузбијање аката агресије или других повреда мира, као и постизање мирним средствима, а у складу са начелима правде и међународног права, сређивања или решавања међународних спорова или ситуација који би могли довести до повреде мира“* (Повеља УН, 1945).

У наставку рада ће бити више речи о Војсци Србије, њеним мисијама и задацима. У оквиру овог поглавља, фокус биће на другој и трећој мисији Војске Србије. Имајући у виду главну тему рада, у наставку ће бити приказан начин на који се функција цивилно војне сарадње остварује у оквиру ове две мисије.

2.1. Мировне мисије и Војска Србије

Као што је већ истакнуто у самом наслову овог дипломског рада, цивилно-војна сарадња представља једну од три мисије Војске Србије, али се истовремено

прожима кроз све три. Стога је важно истаћи које су то мисије Војске Србије, пре него што се осврнемо на само учешће припадника Војске Србије у мултинационалним операцијама.

Војска Србије представља оружане снаге Републике Србије чија је намена одбрана земље од оружаног угрожавања споља, учешће у изградњи и очувању мира у региону и у свету. И подршка цивилним власита у супротстављању претњама безбедности (Кековић и Димитријевић, 2017:192). Преко Генералштаба, који је највиши стручни и штабни организациони део Војске Србије и који је надлежан за припрему и употребу војске у рату и миру, Војска Србија припада Министарству одбране. У зависности од степена угрожености, мисија, задатака, ресурса и међународних стандарда се утврђује бројност, величина и организациона структура Војске Србије. Војска Србије обједињава све учеснике у борбеним операцијама и командује свим снагама које изводе борбена дејства у ратном и ванредном стању на основу закона, а у складу с Доктрином Војске Србије.⁷ Мисије и задатке Војске Србије дефинише Народна скупштина Републике Србије у складу са Уставом и на основу неотуђеног прева Републике Србије на индивидуалну и колективну одбрану, сагласно члану 51. Повеље УН и основним принципима међународног права који регулишу употребу силе.⁸ Мисије Војске Србије јесу:

1. Одбрана Републике Србије од оружаног угрожавања споља;
2. Учесће у изградњи и очувању мира у региону и свету;
3. Подршка цивилним властима у супротстављању претњама безбедности.⁹

Одбрана Републике Србије од оружаног угрожавања споља се остварује: одвраћањем од оружаног угрожавања, затим одбраном територије и одбраном ваздушног простора. Војска Србије треба плански и непрекидно да се припрема

---

⁷ Војска Србије, преузето дана 12.05.2024. са званичног веб сајта Војске Србије:
https://www.vs.rs/sr_lat/jedinice/vojska-srbije

⁸ Мисије и задаци Војске Србије, преузето дана 12.05.2024. за званичног веб сајта Војске Србије:
https://www.vs.rs/sr_lat/o-vojsci/opste/misije-i-zadaci

⁹ Мисије и задаци Војске Србије, преузето дана 12.05.2024. са званичног веб сајта Војске Србије:
https://www.vs.rs/sr_lat/o-vojsci/opste/misije-i-zadaci

како би изградила и одржавала висок степен оперативних и функционалних способности. У Доктрини Војске Србије је назначено да припреме Војске Србије обухватају: обавештајно-безбедносне припреме, планирање развоја, планирање употребе, стратегијски и оперативни развој, припреме људских ресурса, мобилизацију, оспособљавање, материјалне и здравствене припреме, као и уређење и припрему територије. Поред припрема, неопходно је радити и на унапређењу војне моћи, коју чине следеће компоненте: концептуална, физичка и морална (Роквић, 2017:268). У оквиру ове мисије, може се рећи да цивилно-војна сарадња игра кључну улогу, посебно у контексту одвраћања претњи и одбране територије, кроз координацију са цивилним властима и локалним становништвом. Ова сарадња доприноси ефикаснијој припреми и реакцији на кризне ситуације и олакшава комуникацију и логистичку подршку која је неопходна за одржавање високог степена оперативних и функционалних способности војске.

Учешће у изградњи и очувању мира је друга мисија Војске Србије и она се реализује учешћем у међународној војној сарадњи и учешћем у мултинационалним операцијама. Међународна војна сарадња се реализује кроз билатералну војну сарадњу, сарадњу Србије са НАТО-ом кроз програм Партнерство за мир, учешћем у регионалним иницијативама, Програмом државног партнерства и другим видовима сарадње (Роквић, 2017:269). Активности које се предузимају у оквиру система колективне безбедности, у складу са међународним правом и међународним уговорима, представљају мултинационалне операције. Мултинационалне операције сходно Закону о употреби Војске Србије и других снага одбране подразумевају: операције очувања, одржавања и изградње мира у свету; операције спречавања сукоба и успостављања мира; заједничке одбрамбене операције у складу са прописима о одбрани; операције пружања помоћи у отклањању последицама међународног тероризма и терористичких напада већих размера; учествовање у хуманитарним операцијама у случају природних, техничко-технолошких и еколошких несрећа већих размера и пружање помоћи у кризним ситуацијама. Војска Србије тренутно учествује у девет мултинационалних

операција (слика 2) и то при УН у операцијама: у Кипру (UNFICYP), Либану (UNIFIL), на Блиском истоку (UNTSO); при ЕУ у: Сомалији (EUTM и EUNAVFOR), Централноафричкој Републици (MINUSCA и EUTM RCA) и Мозамбику (EUTM), а одвија се и мировна мисија „Међународне снаге и посматрачи“ у Арапској Републици Египат.¹⁰

Слика 2. Приказ актуелних мисија Војске Србије
(Преузето дана 15.05.2024. са сајта: https://www.mnop.mod.gov.rs/sadrzaj.php?id_sadrzaja=14)

Учешће Војске Србије у изградњи и очувању мира кроз међународну војну сарадњу и мултинационалне операције је од великог значаја јер позиционира Србију као активног учесника у глобалним напорима за мир и безбедност. Цивилно-војна сарадња у оквиру ове мисије омогућава Војсци Србије да координира свој рад на терену са међународним и локалним цивилним структурама, чиме се олакшава реализација заједничких циљева и пружање хуманитарне помоћи онима којима је то потребно. Штавише, учешће у овим операцијама омогућава Србији да покаже своју посвећеност међународним нормама и вредностима, чиме јача репутацију поузданог партнера у међународној заједници. Оваква сарадња између војних и

¹⁰ Мултинационалне операције Војске Србије, презето дана 05.06.2024. са веб сајта: https://www.mnop.mod.gov.rs/sadrzaj.php?id_sadrzaja=14

цивилних структура истовремено може да ојача националну безбедност кроз развој вештина и способности које се преносе на национални ниво.

Када се ради о трећој мисији Војске Србије, она се односи на подршку цивилним властима и реализује се кроз помоћ у супротстављању унутрашњем угрожавању безбедности, тероризму, сепаратизму, организованом криминалу; и кроз пружање помоћи у случају великих природних непогода, техничко-технолошких и других несрећа. Други назив ове мисије је цивилно-војна сарадња, а највише активности током ове мисије је реализовано у случају природних непогода. Поред тога, припадници Војске Србије се ангажују приликом санирања последица елементарних непогода, поплава, пожара, земљотреса, пружања помоћи угроженом становништву, поправљању путева, пружања медицинске помоћи људима, добровољном давању крви, пружање помоћи услед снежних падавина или одбране од поплава, помоћ цивилним властима у евакуацији становништва, прихват и збринавање угрожених лица, допремање воде и хране, изградња и ојачавање насипа, вршење биолошке деконтаминације угрожених подручја и објеката, спровођење ветеринарског надзора, испумпавање воде и обављање других послова (Роквић, 2017:273). Занимљиво је да је трећа мисија Војске Србије, која подразумева цивилно-војну сарадњу, посвећена пружању помоћи цивилним властима у случају елементарних непогода и других криза. Пошто је цивилно-војна сарадња у Србији формализована као посебна мисија војске, то указује на значај који се придаје подршци цивилном становништву и сарадњи са цивилним властима у кризним ситуацијама.

3. Цивилно-војна сарадња Војске Србије у мултинационалној операцији УН у Либану

Пре него што опишемо учешће Војске Србије у овој операцији, битно је укратко представити историјски контекст Либана како бисмо разумели сложеност и значај мултинационалне мисије у овој земљи. Република Либан се налази на веома осетљивом делу Блиског истока, излази на Средоземно море и граничи се са Израелом и Сиријом. У Либану влада функционална мултиконфесионална демократија која је у својој модерној историји доживела више иностраних интервенција и окупација, али највећа разарања и патње донео је грађански рат који је трајао готово петнаест година, од 1975. до 1990. године (Јукић, Славковић и Думић, 2017:30). Наиме, грађански рат је отпочео 1975. године када је хришћанска милиција напала Палестинце. Сиријске трупе су 1976. године ушле у Либан како би спречиле сукоб и распоредиле се у источном делу државе, док је Израел 1978. године напао Либан и заузео области на југу државе. Исте године, изгласана је Резолуција 425 Савета безбедности УН о размештању снага на југ земље. Од тада је успостављена и мултинационална операција УН у Либану, тј. UNIFIL. 1982. године је Израел поново напао југ Либана. Убијен је председник Либана Бахир Џемајел, а након тога извршен масакр над палестинским цивилима. Сукоби су трајали до 1990. године, а 2000. године је Израел једнострано повукао војску из Либана. Поновни напад на Либан од стране Израела се десио 2006. године када је извршена отмица два израелска војника. Новом резолуцијом Савета безбедности УН 1701 је омогућено слање око 15 000 војника УН на југ Либана (Јукић, Славковић и Думић, 2017:31).

Успешна употреба снага у мултинационалним операцијама се обезбеђује постојањем јасног мандата и мисије; обезбеђењем адекватних снага које поседују способности да изврше мисију; планирањем и обезбеђењем капацитета за безбедно повлачење снага из мисије у случају потребе; логистичком подршком; подршком у командовању снагама и правом; и социјалном заштитом лица ангажованих у

операцијама.¹¹ Успостављање мултинационалне мисије UNIFIL у Либану је од великог значаја због дуготрајних сукоба и нестабилности у региону који су довели до великих страдања и разарања. Ова мисија доприноси очувању мира и безбедности, омогућавајући хуманитарну помоћ и стабилизацију ситуације у земљи која је дуго била под утицајем иностраних интервенција и грађанских сукоба.

Војска Србије и припадници Министарства одбране отпочињу своје учешће у мировној мисији UNIFIL 21. децембра 2010. године, у оквиру контингента оружаних снага Краљевине Шпаније, са четири штабна официра у Команди Сектора исток и једним штабним офицером у Команди шпанског батаљона. За учешће у мисији неопходно је проћи обуку. Професионални војници и старешине Војске Србије, који су одређени за учешће у мировној операцији у Либану, пре упућивања у зону операције пролазе вишемесечне припреме како би у потпуности били обучени и оспособљени за реализацију задатака у саставу мировних снага. У првој фази припреме, реализује се индивидуална тактичка и ватрена обука. Увежбавају се технике, тактике и процедуре за извршење задатака који се могу очекивати у Либану. Неки од тих задатака јесу: обезбеђење контролних пунктова, пратња конвоја и контрола масовног окупљања. Обука кроз коју припадници Војске пролазе је у потпуности прилагођена ситуацијама у којима се могу наћи у зони операције. Провером оспособљености јединице за ангажовање у саставу Привремених снага УН у Либану се завршава обука чете. Редовна замена контингента се врши на шест месеци. У току извођења операције, национални контингент се ставља у оперативну надлежност команди мултинационалних снага. Припадници Војске Србије су уважени професионалци за које претпостављени у команди мисије и команди сектора имају високо мишљење и највише оцене за

---

¹¹ Мултинационалне операције, преузето дана 15.05.2024. са званичног веб сајта Војске Србије: https://www.vs.rs/sr_lat/medjunarodna-saradnja/multinacionalne-operacije/multinacionalne-operacije

њихово досадашње ангажовање.¹² Учешће Војске Србије у мисији UNIFIL већ дуги низ година показује високу професионалност и оспособљеност њених припадника, који пролазе кроз темељну обуку пре ангажовања у зони операције, што доприноси позитивним оценама и високим похвалама од стране међународних команданата. Редовна ротација и интеграција у мултинационалне снаге ојачавају сарадњу и подржавају стабилност у региону.

Од 25. новембра 2012. године, поред ангажованих штабних официра, додатно је ангажован један штабни официр, 36 припадника пешадијског вода и пет припадника елемента националне подршке. Учешће је проширено са два штабна официра у Команди мисије UNIFIL, марта 2013. Касније током исте године, у новембру, уместо пешадијског вода је ангажована пешадијска чета са 130 припадника коју чини 31. пешадијски батаљон из Зајечара и 39. логистички батаљон Треће бригаде Копнене војске из Ниша. Пешадијска чета састављена од команде, три стрељачка вода и вода за логистичку подршку, највећа је јединица српске војске која је до тада послата у мултинационалним операцијама. Јануара 2014. године, Група за санитетску подршку из састава пешадијске чете Војске Србије отпочела је са пружањем медицинске помоћи становништву либанских насеља у зони одговорности Сектора Исток мисије UNIFIL.¹³ Пружана је помоћ у местима где локално становништво иначе нема услова за адекватну и свакодневну здравствену заштиту. Пружили су медицинску помоћ мештанима и вршили основне здравствене прегледе локалним становницима. Циљ оваквих активности, поред саме медицинске помоћи, јесте и да се унапреди сарадња припадника УН и локалних заједница у зони одговорности и на тај начин ојача узајамно поверење, што је важно у мултинационалним операцијама. Од 11. децембра 2014. године је ангажовано 33 припадника вода за заштиту снага у Сектору Запад. Такође, 2014.

---

¹² Припреме јединице Војске Србије за учешће у мировној операцији, преузето дана 05.05.2024. са веб сајта: <https://www.mod.gov.rs/cir/21239/pripreme-jedinice-vojske-srbije-za-ucesce-u-mirovnoj-operaciji21239>

¹³ Српска чета у селима Либана, преузето дана 05.06.2024. са веб сајта: https://www.vs.rs/sr_cyr/vesti/EC9FEE4076A211E38F1700163E135009/lekar-iz-srpske-cete-u-selima-libana

године, припадницима српског и шпанског контингента у бази „Мигел Сервантес“, у којој се налази команда сектора Исток мултинационалне операције УН у Либану, уручене су медаље за допринос мисији UNIFIL.¹⁴ Током пандемије COVID-19, донирани су пакети санитарних и хигијенских потрепштина за сто сиромашних породица на југоистоку Либана.¹⁵

Замена контингента се врши на шест месеци. Основни задаци јесу праћење линије разграничења између Либана и Израела, помоћ локалном становништву и ангажованост у очувању мира. Од марта 2024. године, у операцији UNIFIL је 220 припадника Војске Србије.¹⁶ Њих чине: штабни официри, припадници пешадијске чете и вода за заштиту снага.

Дакле, аспекти цивилно-војне сарадње у оквиру ове мисије укључују пружање медицинске помоћи локалном становништву и редовну координацију са локалним заједницама ради унапређења сарадње и поверења. Ове активности директно доприносе побољшању животних услова и јачању поверења између војних снага и цивилних структура.

Цивилно-војна сарадња Војске Србије у мировној мисији у Либану представља значајан аспект њеног доприноса међународне безбедности и миру. Ангажовање наше војске у овој мисији омогућава ефикасно спровођење мировних задатака, позитивно утиче на поверење и сарадњу између припадника војске и локалног становништва. Војска Србије, кроз своје активности у Либану, демонстрира посвећеност миру и стабилности, као и хуманитарној помоћи у кризним подручјима, што је и кључ цивилно-војне сарадње.

---

¹⁴ Одликовање српских и шпанских контингента у Либану, преузето дана 05.06.2024. са веб сајта: <https://www.mod.gov.rs/cir/8842/srpski-mirovnjaci-u-libanu-odlikovani-medaljama-un-8842>

¹⁵ Српски контингенти у Либану, преузето дана 05.06.2024. са веб сајта: <https://unifil.unmissions.org/serbian-contingent-supports-community-efforts-fight-covid-19>

¹⁶ UNIFIL трупе, преузето дана 05.06.2024. са веб сајта: <https://unifil.unmissions.org/unifil-troop-contributing-countries>

4. Цивилно-војна сарадња током поплава у Србији 2014. године

Мајске поплаве 2014. године у Србији и катастрофалне последице које су изазвале истакле су кључну улогу цивилно-војне сарадње у кризним ситуацијама. Војска Србије, заједно са другим службама за спасавање и подршку, била је од пресудног значаја у реаговању на ову ванредну ситуацију. Њихова брза мобилизација и координација са полицијом, ватрогасцима, Жандармеријом и другим организацијама омогућила је ефикасну евакуацију становништва, доставу хуманитарне помоћи и спасавање живота. Стога ће у наставку рада бити нешто више о речи о самим поплавама, доприносу Војске Србије током ванредног стања, али и о значају цивилно-војне сарадње у овим тешким тренуцима.

Услед обилних падавина и снажног циклона захваћен је централни део Балканског полуострва маја 2014. године. Обилна киша је падала непрестано почевши од 13. маја. У року од 24 сата пало је преко 100 литара по метру кубном, а за три дана преко 200 литара по метру кубном. Велика количина падавина је довела до појаве бујичних токова, изливања река, плавлјења и покретања клизишта. Елементарна непогода се није могла спречити, а упркос најавама Републичног хидрометеоролошког завода ништа није било урађено у погледу превенције. Живот је изгубила 51 особа, а штета је процењена на око милијарду и 532 милиона евра (Баћановић, 2015:7).

Влада Републике Србије је 15. маја донела Одлуку о проглашењу ванредне ситуације због наступања елементарне непогоде – поплаве¹⁷. Ванредна ситуација је била на снази до 23. маја. Службе које су реаговале у ванредној ситуацији јесу ватрогасци-спасиоци, полиција, Жандармерија, Специјална антитерористичка јединица (САЈ), Противтерористичка јединица (ПТЈ), Хеликоптерска јединица, Војска Србије, Црвени крст, Горска служба спасавања и друге снаге заштите и спасавања (Баћановић, 2015:7).

---

¹⁷ На основу члана 32. става 3. Закона о ванредним ситуацијама

Три дана пре катастрофе су прогнозиране обилне падавине и пораст водостаја на рекама. Код Шапца, водостај реке Саве је био изнад границе редовне одбране са тенденцијом пораста до 15. маја. На Колубари је водостај границе редовне одбране прешао 14. маја, а ванредне одбране током 15. маја.¹⁸ Изливање Колубаре је поплавило Обреновац и околину. То је било једно од најпогођенијих места. Процењује се да је око 90% насеља било потопљено.¹⁹ Упркос стања на терену, у Обреновцу је ванредно стање проглашено тек 16. маја. Тог дана, када је почела евакуација, само је два спасилачка чамца било на терену. Тадашњи градоначелник града Београда, Синиша Мали, замолио је грађане Обреновца да остану у својим домовима и да се за све потребне информације обрате Оперативном центру Управе за ванредне ситуације града Београда. Представници неколико држава Европе је понудило хуманитарну помоћ, а међу првима су биле Русија и Словенија. Грађанима је допремљено око 88 тоне хране.²⁰

16. маја код Обреновца, припадници Војске су евакуисали грађане из школе, ангажовани су и припадници Специјалне бригаде и Батаљона војне полиције специјалне намене „Кобре“. Тадашњи заменик начелника Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Јовица Драганић се упутио у Обреновац, а начелник Генералштаба Војске Србије Љубиша Диковић се упутио у Шабац. У Шапцу је упућено и 600 војника и старешина како би помогли у одбрани. У селу Трнава код Јагодине било је око 70 припадника Војске Србије. Радило се на евакуацији грађана у Краљеву, Бајиној Башти, Пожеги, Косјерићу, Убу и Ваљеву, као и осталим погођеним местима. Помоћ припадника Војске Србије се наставила и наредних дана.²¹

---

¹⁸ ALJAZEERA - вест о поплавама 2014. године, преузето дана 06.06.2024. са веб сајта:
<https://balkans.aljazeera.net/news/balkan/2014/5/21/obrenovac-tragedija-za-ciji-razmjer-je-kriv-ljudski-faktor>

¹⁹ BBC – вест о поплавама 2014. године, преузето дана 06.06.2024. са веб сајта:
<https://www.bbc.com/serbian/lat/srbija-69006219>

²⁰ Вест о поплавама, преузето дана 06.06.2024. са веб сајта
<https://balkans.aljazeera.net/news/balkan/2014/5/21/obrenovac-tragedija-za-ciji-razmjer-je-kriv-ljudski-faktor>

²¹ Војска Србије током поплава 2014. године, преузето дана 06.06.2024. са веб сајта
https://www.vs.rs/sr_cyr/vesti/7605A422DCC411E39F6000163E135009/vojska-i-danas-uz-gradjane-srbije

Војска Србије се ангажовала на задацима заштите, спасавања и отклањања последица. Капацитети Војске Србије ангажовани су на подручју 12 управних округа (Моравички, Колубарски, Град Београд, Подунавски, Мачвански, Расински, Златиборски, Рашки, Браничевски, Поморавски, Топлички и Нишавски) у 39 општина на 50 локација. Дневно је било ангажовано преко 2.500 припадника ВС и 185 већих средстава (инжињеријске машине, хеликоптери, чамци, амфибије, моторна возила). Снаге РВ и ПВО, извеле су 553 лета ваздухопловима са око 200 часова налета. Помоћ цивилним властима током поплава у првој фази пружена је реализацијом следећих задатака: евакуација становништва, прихват и збрињавање угрожених лица, водоснабдевање, дотур хране и интендантских средстава, инжињеријски радови на изградњи и ојачавању насипа и путева, постављање мосних места прелаза, биолошка деконтаминација, ветеринарски надзор, санација клизишта, испумпавање воде, војно-полицијски послови, санитетско збрињавање и координација спасилачких тимова страних оружаних снага. Након тога, у периоду од 22. до 25. маја, извршавајући задатке из прве фазе, тежиште ангажовања било је на биолошкој деконтаминацији, ветеринарском надзору и санацији клизишта. Помоћ цивилним властима од 26. маја до 16. јуна пружена је кроз: асанацију терена, инжињеријске радове, снабдевање становништва водом, обезбеђење смештаја угроженим лицима и санитетско збрињавање. Поред наведених задатака, после 16. Јуна ВС је ангажована на инжињеријским радовима.²²

Војска Србије је евакуисала 10.305 становника, 6.863 копненим и 3.442 ваздушним путем. У евакуацији становника ангажовано је 10 хеликоптера, 3 амфибије, 41 чамац, 47 моторних возила. Највећи број становника евакуисан је из Обреновца. Највише дневно напрезање ангажованих војника и старешина било је 17. маја, када је евакуисано преко 5.000 грађана (Симовић, 2016:104).

---

²² Војска Србије током поплава 2014. године, преузето дана 06.06.2024. године са веб сајта: https://www.vs.rs/sr_cyr/vesti/7605A422DCC411E39F6000163E135009/vojska-i-danas-uz-gradjane-srbije

Ангажовање Војске Србије јасно демонстрира значај цивилно-војне сарадње у оквиру треће мисије – подршке цивилним властима у кризним ситуацијама. Војска је пружила кључну подршку кроз евакуацију преко 10.000 становника, обезбеђивање хране и воде, изградњу насипа и санацију клизишта. Координација са цивилним властима и међународним спасилачким тимовима омогућила је правовремену и ефикасну реакцију, што је било од пресудног значаја за спасавање живота и ублажавање последица катастрофе.

Када је у питању цивилно становништво, одзив за помоћ је био велики. У Шапцу је, на пример, већ другог дана дошло преко десет хиљада добровољаца и били су спремни за помоћ и одбрану града од надолazeћег поплавног таласа. У свим погођеним местима је било више хиљада цивила који су заједно са припадницима Министарства одбране и Министарства унутрашњих послова радили на пуњењу цаква песка, покушају да се заустави изливање река, ојачавању насипа, али и помоћи грађанима и евакуацији. Цивиле су чинили локални становници, добровољци из других места са читаве територије Републике Србије, студенти Криминалистичко-полицијске академије. Ангажовано је и више од 500 припадника Управе за извршење кривичних санкција, међу њима је било осуђеника добровољаца из Крушевца, Ниша и Пожаревца. Позвани су превозници који би организовали превоз до угрожених места. Координатор Цивилне заштите за север Косова је изјавио да су се упутили у општину Обреновац ради пружања помоћи, на позив тадашњег председника Владе Републике Србије, Сектора за ванредне ситуације и Канцеларије за КиМ. Ангажовано је око 80 припадника Цивилне заштите.

Како током, тако и након ванредног стања, организација Црвени крст је радила на прикупљању хуманитарне помоћи. Било је неопходно обезбедити флаширану воду, храну, обућу, одећу, ћебад и остале ствари. Директно или индиректно је било погођено око 1,6 милиона људи. Штета је била приметна са различитих аспеката, од инфраструктуре, саобраћаја, водоснабдевања, преко пољопривреде, производње,

трговине, до образовања, здравства, културе и становања. У санацији последица било је укључено цивилно становништво поред припадника Војске Србије. Радило се на избацавању воде из објекта, изношењу пропалих ствари из објекта, чишћењу и сређивању унутрашњег и спољашњег простора. Укључивање Црвеног крста у прикупљање и дистрибуцију хуманитарне помоћи током и након ванредног стања било је од кључног значаја за ублажавање последица поплава које су погодили велики број људи. Ова сарадња између цивилних организација и Војске Србије показује колико је важна координација у кризним ситуацијама. Значајно је напоменути да Црвени крст и Војска Србије заједно раде и у оквиру друге мисије, током мировних операција, јер њихова сарадња омогућава ефикасну хуманитарну подршку и изградњу поверења у локалним заједницама.

У оквиру Војске Србије, стациониран у Крушевцу, 246. батаљон АБХО представља организацијску јединицу Копнене војске која је опремљена и оспособљена да самостално и у саставу осталих структура Војске Србије извршава задатке атомско-биолошко-хемијског обезбеђења у све три мисије Војске Србије. Задаци ове јединице јесу: организовање и спровођење посебних мера противнуклеарног, хемијског и биолошког обезбеђења; учешће у мултинационалним операцијама у оквиру програма Партнерство за мир; помоћ цивилним власима у отклањању последица природних непогода, техничко-технолошких и других несрећа.²³ Данас је рад АБХО основни носилац планирања, припрема, организовања и непосредни извршилац специјалистичких задатака противнуклеарно-хемијско-биолошких дејстава. Средства АБХО су класификована у следеће групе: заштита; деконтаминација; дозиметрија и радиометрија јонизујућих зрачења; детекција и идентификација токсичних хемикалија; наставна средства за имитације ефеката дејства нуклеарног, хемијског и запаљивог оружја; несмртоносна хемијска средства

---

²³ 246. батаљон АБХО, преузето 06.06.2024. са веб сајта: https://www.vs.rs/sr_cyr/jedinice/vojska-srbije/kopnena-vojska/246-bataljon-abho

за привремено онеспособљавање.²⁴ Ангажовање 246. батаљона АБХО у Крушевцу током поплава 2014. године показује виталну улогу специјализованих јединица Војске Србије у цивилно-војној сарадњи.

Ради спречавања ширења болести и зараза услед контаминације угинулих животиња, фекалним водама и контаминираним изворима водоснабдевања, за асанацију и биолошку деконтаминацију терена је у највиши степен приправности стављено 3 вода за РХБ деконтаминацију. На терен су се укључили и официри АБХ службе ради координације цивилних и војних капацитета. Радило се на асанацији терена, биолошкој деконтаминацији, дезинфекцији, дезинсекцији и дератизацији поплавлених подручја. Према захтевима кризног штаба Обреновца, али и других погођених места, Централна логистичка база је издала на десетине хиљада ћебади, кревета, врећа за спавање и осталих ствари. Многи грађани су били смештени у касарнама. Паралелно са санацијом, дезинфекцијом и чишћењем радило се на уређењу објекта и простора у која ће бити смештена евакуисана лица. (Швегић, Глишић, Анђелковић, Крстовић, Миљић, Петровић и Попадић, 2014:12). Опрема и обука ове јединице омогућавају им да ефикасно реагују на различите претње и опасности, укључујући природне катастрофе, технолошке несреће и потенцијалне терористичке нападе. У овом периоду, ова јединица је била од суштинског значаја у биолошкој деконтаминацији, дезинфекцији и санацији захваћених подручја, чиме је спречено ширење зараза и омогућен бржи опоравак угрожених заједница. Координација са цивилним властима и другим војним јединицама је била кључна за ефикасно извршавање задатака и пружање неопходне помоћи становништву.

Психолошка помоћ у оваквим тренуцима је веома значајна. Потпуковник др Дубравка Колунџић, специјалиста психијатрије, била је задужена за помоћ особама које су тешко поднеле ситуацију и губитке са којима су се суочили, као и помоћ да превазиђу проблеме. Ангажовање Војске Србије током поплава 2014. године

---

²⁴ 246. батаљон АБХО, преузето 06.06.2024. са веб сајта: https://www.vs.rs/sr_cyr/jedinice/vojska-srbije/kopnena-vojska/246-bataljon-abho

јасно је показало значај треће мисије. Преко 2500 припадника Војске Србије било је укључено у спасавање и помоћ угроженом становништву, као и у отклањању последица елементарне непогоде. Овај догађај је нагласио важност добре координације између војних и цивилних структура у кризним ситуацијама, чиме је Војска Србије показала своје способности и спремност да ефикасно реагује у складу са својом мисијом подршке цивилним властима.

На крају, може се рећи да су поплаве 2014. године у Србији показале изузетан значај цивилно-војне сарадње у кризним ситуацијама. Интегрисан одговор војних и цивилних структура омогућио је брзу и ефикасну реакцију, спасавање живота и ублажавање последица катастрофе. Ова сарадња је показала како добро координисани напори могу значајно побољшати капацитете за управљање кризама, што је од суштинске важности за будуће природне и технолошке изазове.

ЗАКЉУЧАК

На основу свега до сада написаног, може се закључити да без обзира како међународне организације дефинишу цивилно-војну сарадњу, суштина је иста – ангажовање и спровођење активности како цивилних тако и војних актера. Цивилно-војна сарадња има задатак да заједничким напорима војних и цивилних снага омогући постизање заједничког циља. Војска Србије примењује цивилно-војну сарадњу у све три мисије, те из тога произилази потреба да цивилно становништво буде у контакту са војним актерима. Кроз удружене активности се доприноси реализацији мисија, у којима се цивилно-војна сарадња првенствено третира.

У мултинационалним операцијама, попут UNIFIL у Либану, Војска Србије кроз цивилно-војну сарадњу показује своју способност да сарађује са другим државама и међународним организацијама у очувању глобалног мира и стабилности. Ова сарадња поред војних активности подразумева и значајан хуманитарни допринос кроз пружање медицинске помоћи и подршке локалном становништву. Истовремено, на територији наше земље, у оквиру треће мисије, Војска Србије примењује принципе цивилно-војне сарадње у ситуацијама попут поплава 2014. године, где је била кључни актер у заштити и спасавању грађана, евакуацији и санацији последица катастрофе. Ова двостука улога цивилно-војне сарадње омогућава Војсци Србије да истовремено делује као чувар међународног мира и као поуздани партнер цивилних институција у кризним ситуацијама на националном нивоу. Комбиновањем ових аспеката, Војска Србије доказује своју значајну улогу у изградњи и очувању мира и безбедности заједница на локалном, националном, регионалном и глобалном нивоу.

Савремени изазови мира и безбедности у свету доводе до пораста значаја улоге коју има цивилно-војна сарадња. Међународне организације, попут УН, НАТО и ЕУ, све више укључују цивиле у своје мисије. Војници, у сарадњи са цивилним

становништвом, доприносе успостављању политичке стабилности, реформама управе и изградњи поверења у заједницама које су погођене конфликтима. Ове заједничке активности између цивилних и војних актера омогућавају ефективније спровођење мисија, попут мисије обрађене у раду. Због тога је од суштинске важности да државе и међународне организације раде на јачању и развоју цивилно-војне сарадње у мировним операцијама, како би осигурала остварење заједничког циља – мира и безбедности за све.

ЛИТЕРАТУРА

Књиге

Јефић, З., Младеновић, М. и Роквић В. (2014). *Основе цивилно-војних односа*. Београд: Универзитет у Београду - Факултет безбедности

Јефтић, З. и Паловић, М. (2011). *Цивилно-војна сарадња: стварност и потреба*. Београд: Медија центар „Одбрана“

Кековић, З. и Димитријевић, И. (2017). *Систем безбедности са системом безбедности Републике Србије*. Београд: Универзитет у Београду - Факултет Безбедности

Роквић, В. (2017). *Системи одбране*. Београд: Универзитет у Београду - Факултет безбедности

Текстови у часописима и зборницима

Баћановић, В. (2015). *Родна анализа утицаја поплава у Србији у 2014. години*. Organization for Security and Co-operation in Europe

Јукић, Ј., Славковић, Р. И Думић А. (2017). Утицај геополитичког окружења на извођење мултинационалне операције UNIFIL у Либану. *Војно дело (3/2017)*. Београд: Медија центар Одбрана

Симовић, М. (2016). Искуства Војске Србије у ванредним ситуацијама 2014. године. *Војно дело (6/2016)*. Београд: Медија центар Одбрана

Швегић, М., Глишић, Д., Анђелковић, С., Крстовић, М., Миљић, Б., Петровић, А., Попадић, Б. (2014). *Јунаци одбране. Одбрана Србије од поплава војска на првој линији*. Београд: Медија центар Одбрана.

Интернет извори

246. батаљон АБХО, преузето 06.06.2024 https://www.vs.rs/sr_cyr/jedinice/vojska-srbije/kopnena-vojska/246-bataljon-abho

ALJAZEERA - вест о поплавама 2014. године, преузето 08.05.2024.
<https://balkans.aljazeera.net/news/balkan/2014/5/21/obrenovac-tragedija-za-ciji-razmjer-je-kriv-ljudski-faktor>

BBC - вест о поплавама 2014. године, преузето 06.06.2024.
<https://www.bbc.com/serbian/lat/srbija-69006219>

Војска Србије током поплава 2014. године, преузето 06.06.2024.
https://www.vs.rs/sr_cyr/vesti/7605A422DCC411E39F6000163E135009/vojska-i-danas-uz-gradjane-srbije

Војска Србије, преузето 12.05.2024. са званичног веб сајта Војске Србије:
https://www.vs.rs/sr_lat/jedinice/vojska-srbije

Закон о ванредним ситуацијама, преузето 08.05.2024. <https://pravno-informacioni-sistem.rs/SIGlasnikPortal/reg/viewAct/3c9ba2f9-a78f-42e5-baf2-2b6c6274935a>

Министарство одбране и Војска Србије у мултинационалним операцијама, преузето 15.05.2024. <https://www.mnop.mod.gov.rs/>

Мисије и задаци Војске Србије, преузето 12.05.2024. са званичног сајта Војске Србије
https://www.vs.rs/sr_lat/o-vojsci/opste/misije-i-zadaci

Мултинационалне операције Војске Србије, преузето 05.06.2024.
https://www.mnop.mod.gov.rs/sadrzaj.php?id_sadrzaja=14

Мултинационалне операције, преузето 15.05.2024.
https://www.vs.rs/sr_lat/medjunarodna-saradnja/multinacionalne-operacije/multinacionalne-operacije

Одељење за цивилно-војну сарадњу, преузето 08.05.2024.
https://www.vs.rs/sr_cyr/jedinice/vojska-srbije/generalstab/odeljenje-za-civilno-vojnu-saradnju-j9

Одликовање српских и шпанских контигената у Либану, преузето 05.06.2024. са веб сајта:
<https://www.mod.gov.rs/cir/8842/srpski-mirovnjaci-u-libanu-odlikovani-medaljama-un-8842>

Повеља Уједињених нација, преузето 03.05.2024.
https://www.tuzilastvorz.org.rs/public/files/pages/2021-03/povelja_un_cir.pdf

Припреме јединице Војске Србије за учешће у мировној операцији, преузето 05.05.2024. са веб сајта:
<https://www.mod.gov.rs/cir/21239/pripreme-jedinice-vojske-srbije-za-ucesce-u-mirovnoj-operaciji21239>

Српска чета у селима Либана, преузето 05.06.2024. са веб сајта:
https://www.vs.rs/sr_cyr/vesti/EC9FEE4076A211E38F1700163E135009/lekar-iz-srpske-cete-u-selima-libana

Српски континенти у операцији UNIFIL, преузето 03.05.2024.
<https://unifil.unmissions.org/serbian-contingent-supports-community-efforts-fight-covid-19>

Центар за мировне операције, преузето 15.05.2024.
https://www.vs.rs/sr_cyr/jedinice/vojska-srbije/generalstab/operativna-uprava-j3/centar-za-mirovne-operacije

Цивилно-војна сарадња (вести), преузето 10.05.2024. са званичног веб сајта Војске Србије
https://www.vs.rs/sr_lat/vesti/58B63DF8EE3C11E39F6000163E135009/vojska-cetvrti-dan-sanira-posledice-poplava-u-obrenovcu

Цивилно-војна сарадња у Војсци Србије, преузето 10.05.2024.
https://www.vs.rs/sr_lat/clanak/22C3C5F905EB11E5ABAB00163E135070/civilno-vojna-saradnja-u-vojsci-srbije

Цивилно-војна сарадња у ЕУ, преузето 05.06.2024. https://www.eeas.europa.eu/eutm-mozambique/civil-military-interaction-civil-military-cooperation-eutm-moz_en?s=4411

Цивилно-војна сарадња у НАТО-у, преузето 05.06.2024. <https://www.cimic-coe.org/news/definition-CIMIC-CMI/>

ИЗЈАВА О АКАДЕМСКОЈ ЧЕСТИТОСТИ

Изјављујем да сам у приложеном раду поштовао/ла сва правила о академској честитости.

Овај писани рад резултат је искључиво мог личног рада, темељи се на мојим истражиањима и ослања се на наведену литературу.

У Београду, дана _____ године.

Потпис студента:
